

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

GREEN ECONOMY AND DEVELOPMENT

Social, Economic, Technological, Scientific and Popular Science Journal

**2026-YIL / AVGUST / 8-SON,
I-QISM**

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

*Elektron nashr. 2026-yil, avgust.
I-qism*

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukariyeva Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy
jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

O'RTA DAROMADLI MAMLAKATLARDA INNOVATSION XARAJATLARNING EKSPORT DIVERSIFIKATSIYASIGA TA'SIRI	20
Karimova Xulkar Raxmanali qizi Jalg'ashova Nazira Umbet qizi	
MINTAQADA SANOAT SALOHİYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING HOZIRGI HOLATI TAHLILI	26
Mamedov Ko'palboy Masharipovich	
TA'LIM XIZMATLARINI BOSHQARISHDA XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA SIFATNI TA'MINLASH	30
Umarov Ravshanjon Gafurovich	
SANOAT KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYAT SAMARADORLIGINI BAHOLASH USULLARI	36
Mamurov Doniyor Eldorovich	
MINTAQAVIY IQTISODIY RIVOJLANISHDA YASHIL INVESTITSİYALARDAN FOYDALANISH TAMOIYILLARI VA USULLARI	43
Ro'zimov Doniyor Soporboy o'g'li	
TOSHKENT METROPOLITENI SANOATIDA MAHALLIYLASHTIRISH DARAJASINING DINAMIKASI VA UNI XALQARO TAJRIBA BILAN QIYOSIY BAHOLASH	49
Mansurov Xamrokul Ilxomovich	
ЦИФРОВАЯ САМООРГАНИЗАЦИЯ БУДУЩИХ МЕНЕДЖЕРОВ КАК ФАКТОР ЭФФЕКТИВНОСТИ САМОСТОЯТЕЛЬНОГО ОБУЧЕНИЯ	56
Мирвосикий Хилола Хабибулла кизи	
XORAZM VILOYATIDA AHOLI BANDLIGINI TA'MINLASHNING ILMIY-AMALIY TAHLILI	64
Z.Sh. Matniyozova	
DEVELOPMENT MECHANISMS OF EMBEDDED FINANCE SERVICES IN COMMERCIAL BANKS OF UZBEKISTAN BASED ON OPEN BANKING	69
Khurramova Fotima Bakhodir qizi	
IMPROVING THE PRACTICE OF FINANCING INVESTMENT PROJECTS THROUGH SYNDICATED LOANS PROVIDED BY COMMERCIAL BANKS	76
Xudaynazarov Davrbek Abdullayevich	
TASHQI SAVDO DINAMIKASI VA BANK MOLİYAVIY XAVFSIZLIGI: O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARI MISOLIDA AMALIY TAHLIL	83
Babadjanov Shuxrat Atxamovich	
GREEN LENDING PRACTICED AMONG UZBEK COMMERCIAL BANKS: SURVEY- BASED ASSESSMENT OF READINESS AND CONSTRAINTS	90
Avazov Azizbek Ashurali o'g'li	
"YANGI O'ZBEKISTON – 2030" STRATEGIYASI DOIRASIDA IQTISODIY O'ZGARISHLARNING ASOSIY YO'NALISHLARI VA ULARNING SAMARADORLIGI	96
Amirov Otabek Xudoyberdi o'g'li	
BARQAROR YASHIL INVESTITSİYALARNING QAYTA TIKLANUVCHI ENERGETIKA RIVOJIGA ROLINI VA HISSASINI TAHLIL QILISH: O'ZBEKISTON MISOLIDA	101
Zilola Kazakova	
HUDUD SANOATIDA KAPITAL VA MEHNAT RESURLARI SAMARADORLIGINI KOB-B-DUGLAS MODELİ YORDAMIDA BAHOLASH	113
Turayev Baxrom Ergashevich	

“MAHALLA BANKIRI” INSTITUTI DAVLATBANK HAMKORLIGINING OPERATSION BO‘G‘INI SIFATIDA: SAMARADORLIK MEZONLARI VA OPTIMAL YUKLAMA PARAMETRLARI	120
Nurmuratov Azamat Mamarizo o‘g‘li SHAHAR JAMOAT TRANSPORTI YO‘NALISHLARINING AHOLI EHTIYOJLARIGA MOSLIGINI TADQIQ ETISH (URGANCH SHAHRI MISOLIDA)	127
Abdullayeva Shahzodaxon Fazliddin qizi O‘ZBEKISTONDA QISHLOQ XO‘JALIGINI RO‘YXATGA OLISHNING AGRAR IQTISODIY O‘SISHNI TA‘MINLASHDAGI INSTITUTSIONAL ROLI	132
Shohujayeva Zebo Safoyevna Xolov Javlonbek Davronovich UZBEKISTAN KAK AKADEMIЧЕСКИЙ ХАБ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ	138
Эргашева Шахло Тургуновна БУХГАЛТЕРСКИЙ УЧЕТ КАК ИНФОРМАЦИОННАЯ ОСНОВА ФИНАНСОВОГО КОНТРОЛЯ ПРЕДПРИЯТИЯ	146
Маннапова Раъно Абборовна YOSHLAR TADBIRKORLIGINI MOLIVAVIY, INSTITUTSIONAL VA RAQAMLI QO‘LLABQUVVATLASHNING INTEGRATSIYALASHGAN RAQAMLI MODELLARI: “3M-PLATFORMA” VA “SMART YOUTH BUSINESS ECOSYSTEM” KONSEPSIYALARI	154
Xojiyev Ma‘murjon Muxsinjon o‘g‘li RAQAMLI BANK XIZMATLARINING IQTISODIY VA INSTITUTSIONAL XUSUSIYATLARI	163
Begimqulova Sevara Nurmamatovna KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH OMILLARI	169
Yusupov Muxiddin Soatovich Normaxmatov Fazliddin Nuriddin o‘g‘li OLIY TA‘LIMDA INNOVATSION MENEJMENT IMKONIYATLARIDAN SAMARALI FOYDALANISH	177
Abdullayev Farhod Ozodovich “YASHIL MAKON” UMUMMILLIY LOYIHASINI AMALGA OSHIRISHNING TASHKILIY-AMALIY NATIJALARI	180
Jamshidbek Bobojonov QISHLOQ XO‘JALIGI MAHSULOTLARI EKSPORTI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA KLASTERLARNING AHAMIYATI	184
Radjabova Mavluda Ergash qizi STRENGTHENING MAHALLA ENTREPRENEURSHIP THROUGH AN INTEGRATED ECOSYSTEM: FUNCTIONAL LINKAGES, DIGITAL COORDINATION, AND REGIONAL EVIDENCE	189
Zafarjon Odiljonovich Tuxtasinov MINTAQANI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA GENERATIV SUN‘IY INTELLEKT INFRATUZILMASINING NAZARIY ASOSLARI	195
Saidov Jaloladdin Allaberganovich KORXONALARDA BOSHQARUV QARORLARINI QABUL QILISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	202
Mamajonova Surayyoxon Maxmudjonovna PAXTA-TO‘QIMACHILIK KLASTERLARIDA INNOVATSION RIVOJLANISHNING HUDUDIIY XUSUSIYATLARINI BAHOLASH METODIKASI	207
Tojiyev Sa‘dulla Muhitdinovich INNOVATIONS IN TECHNOLOGY AND SCIENCE EDUCATION IMPROVING ECONOMIC INCENTIVE AND RESOURCE-ALLOCATION MECHANISMS AS A FACTOR IN INCREASING THE EFFICIENCY OF INDUSTRIAL ENTERPRISES: EVIDENCE FROM THE “TECHNOPARK” ENTERPRISE	213
Erkinova Umidakhon Ilhom qizi	

THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE-BASED RECRUITMENT SYSTEMS ON HIRING QUALITY	218
Mutalova Manzura Abdushukur qizi	
TOMORQA XO'JALIGI FAOLIYATI BILAN BOG'LIQ NOQISHLOQ XO'JALIGI FAOLIYATINING TA'SIRINI IQTISODIY BAHOLASH	224
U.U.Nurullayev	
SHAHAR HUDUDLARIDA EKOLOGIK MONITORING TIZIMINI RIVOJLANTIRISH MASALALARI	230
Asqarov Akmal Anvar o'g'li	
TIJORAT BANKLARI KREDIT PORTFELINI BOSHQARISHNING METODOLOGIK ASOSLARI	235
Ziyodullayev Sodiqjon Mamadillayevich	
AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARI SOHASIDA MOLIVAVIY NATIJALAR AUDITI METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING YAXLIT TIZIMI	240
Bekchanov Faxriddin Atabekovich	
MAHALLIY TURIZMNI RIVOJLANLANTIRISHNING TASHKILIYIQTISODIY MEKANIZMINING ASOSIY FUNKSIYA VA PRINSIPLARI	246
Xayrullayev Elbek Xayrulla o'g'li	
ЛИЗИНГ КАК ИНСТРУМЕНТ ТЕХНОЛОГИЧЕСКОГО ОБНОВЛЕНИЯ ТЕКСТИЛЬНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ УЗБЕКИСТАНА: ФИНАНСОВЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ И ОГРАНИЧЕНИЯ.....	250
Дадабоева Муштари Хамидиллаевна	
TIJORAT BANKLARIDA CHAKANA BANK XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLARNI EKONOMETRIK BAHOLASH	261
Abdiraxmonov Farxod Arabboyevich	
HUDUDLAR IQTISODIY XAVFSIZLIGINI BOSHQARISH MEKANIZMLARINING NAZARIY MODELLARI	267
Jurayev Ismatulla Izzatullayevich	
FINANCIAL MODELS IN THE EDUCATION SECTOR: A COMPARATIVE INSTITUTIONAL ANALYSIS OF STATE, PRIVATE, AND MIXED FUNDING SYSTEMS	275
Imomov Inomiddin	
SANOAT KORXONALARIDA INVESTITSION JARAYONLARNI BOSHQARISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEKANIZMI.....	281
Siddiqov Abdusalom Abdumalikovich	
NOAN'ANAVIY PUL-KREDIT SIYOSATI INSTRUMENTLARINING IQTISODIY MOHIYATI VA MAZMUNI.....	292
Djumonov Dilshod Safarolievich	
URBANIZATSIYA SHAROITIDA EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA'MINLASH MUAMMOLARI.....	302
Shodmonov Nurjaxon Shokir o'g'li	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASIDA KICHIK VA O'RTA BIZNESNI QO'LLAB QUVVATLASHNING IQTISODIY OMILLARI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI.....	308
Reimbergenov Xurrambek Xushnudovich	
O'ZBEKISTONDA KO'CHMAS MULK BOZORI XIZMATLARINING HOZIRGI HOLATI VA ULARNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'NALISHLARI	314
Sadikova Dildora Abdulla qizi	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASIDA AGROTURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING STRATEGIK YO'NALISHLARI.....	321
Baxadir Adilchayev	
EKOLOGIK TA'LIMNI RIVOJLANTIRISH ORQALI BARQAROR RIVOJLANISHNI SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK ASOSLARI	327
Ergasheva Mohinurxon Odilxon qizi	

BANK OPERATSIYALARI BO'YICHA ICHKI AUDIT AMALLARINING MAZMUNIIY VA USLUBIIY TAHLILI	331
Yuldashev Xurshidbek Mamirjonovich	
РАЗРАБОТКА И ПРИМЕНЕНИЕ МОДЕЛИ КОМПЕТЕНЦИЙ ДЛЯ ГОСУДАРСТВЕННЫХ СЛУЖАЩИХ	341
Гофурова Шахрибону Комол қизи	
INNOVATION-DRIVEN BUSINESS COMPETITIVENESS THROUGH DIGITAL TRANSFORMATION AND TECHNOLOGICAL CAPABILITY	349
Sarvinoz Asamova	
HUDUDIIY INVESTITSIIYA OQIMLARINI DIFFERENSIAL BAHOLASH ASOSIDA MINTAQAVIIY IQTISODIIY O'SISHNI MANZILLI RAG'BATLANTIRISH.....	359
Ismoilov Azizbek Rustamjon o'g'li	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI RIVOJLANTIRISH ORQALI KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISH YO'LLARI BO'YICHA HORIJ TAJRIBALARI.....	368
Samiyev Mirkamol Amriddin o'g'li	
ИНВЕСТИЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ В УСЛОВИЯХ СОВРЕМЕННОЙ РЫНОЧНОЙ ЭКОНОМИКИ: СУЩНОСТЬ, РОЛЬ И ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ	372
Матчанов Умирзак Сейтжанович	
O'ZBEKISTONDA YASHIL LOGISTIKA TAMOIYILLARI ASOSIDA MULTIMODAL TRANSPORT-LOGISTIKA KORIDORLARINI RIVOJLANTIRISHNING TASHKILIIY-IQTISODIIY MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	379
Islomjon Jamshedovich Jamshedov	
YASHIL INVESTITSIIYALARNING HUQUQIYINSTITUTSIONAL ASOSLARINING RIVOJLANISH BOSQICHLARI.....	389
Temirova Nozima Shuhrat qizi	
ELEKTRON SAVDO PLATFORMALARIDA MOLIIYAVIIY TAHLILNING ZAMONAVIIY YONDASHUVLARI VA XALQARO TAJRIBA	395
Amanqulova Muxlisa Narsafar qizi	
MEHNAT UNUMDORLIGI VA MEHNAT RESURLARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIKNI BAHOLASH.....	403
Rashidov Zuhridin Sanjar o'g'li	
MINTAQI IQTISODIIYOTINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA KLASSTERLASHNING ASOSIIY TAMOIYILLARI VA KONSEPTUAL ASOSLARI	408
Movlonova Dilrabo Nomoz qizi	
HUDUD IQTISODIIY TIZIMIDA INNOVATSION INFRATUZILMANING BARQAROR RIVOJLANISHGA TA'SIRINI BAHOLASH	412
Sapayev Sindor Qadamboy o'g'li	
KORPORATIV BOSHQARUV TIZIMDA KPINING AHAMIIYATI VA UNI JORII ETISHNING ILMIY-NAZARIIY YONDOSHUVLARI.....	418
Botirjon Ergashov	
MO'YNA VA TRIKOTAJ MATERIALLARNI YOPISHTIRISH UCHUN SUVLI POLIMER YOPISHTIRUVCHI KOMPOZITSIIYA: TARKIBI, TAYYORLASH USULI VA XOSSALARI.....	424
Temirova Gulnoz Ibodovna	
Shodmonova Mijgona Salimovna	
SURXONDARYO VILOYATI TURIZM SALOHIIYATINI BAHOLASHNING KOMPLEKS MODELII.....	429
Mamatov Sardor Ilyosovich	
Rashidova Nargiza Orifjon qizi	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA INTERNETMARKETING TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING EKONOMETRIK TAHLILI VA EMPIRIK NATIJALAR	435
Pirmatov Oybek Shovkat o'g'li	

XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA INSON KAPITALINI SAMARALI BOSHQARISH YO'LLARI	442
Raxmonov Shuxrat Shavkatovich	
PAXTA YETISHTIRISHDA QO'LLANILADIGAN BARQAROR QISHLOQ XO'JALIK AMALIYOTLARI: XALQARO ILMIY ADABIYOTLARNING TIZIMLI TAHLILI	447
Rashitova Nilufar Xatambayevna	
Mirkasimov Baxrom Ravshanovich	
Karimov Komiljon Xamidovich	
Abduvaliyeva Nilufar Muxamadnosir qizi	
RAQAMLI BANKLAR VA KIBERXAVFSIZLIK: ZAMONAVIY TAHDIDLAR VA HIMOYA USULLARI	465
Abrorov Azizjon Akobirovich	
HUDUDLAR RIVOJLANISHI SHAROITIDA SANOAT KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH UCHUN XAVFSIZLIK MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YONDASHUVLARI	470
Xalilov Nurullo Xamidillayevich	
HUDUDIY INVESTITSIYA OQIMLARINI DIFFERENSIAL BAHOLASH ASOSIDA MINTAQAVIY IQTISODIY O'SISHNI MANZILLI RAG'BATLANTIRISH.....	476
Ismoilov Azizbek Rustamjon o'g'li	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARI INVESTITSIYA LOYIHALARINI MOLİYALASHTIRISH AMALIYOTINING TAHLILI.....	485
Jumaniyazova Feruza Rajabovna	
O'ZBEKISTONDA XALQARO EKOLOGIK MAJBURIYATLARNI AMALGA OSHIRISHDA DAVLAT SIYOSATI VA HUQUQIY JAVOBGARLIKNI TAKOMILLASHTIRISH MUAMMOLARI	491
G'ayratullayev Noxidxon Iqboljon o'g'li	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA RAQAMLASHTIRISH ORQALI TIJORAT RISKLARINI KAMAYTIRISH IMKONIYATLARI	495
Sharipova Gulmira Toxirovna	
MINTAQAVIY RIVOJLANISH TUSHUNCHASI, MAZMUNI VA TARKIBIY ELEMENTLARI.....	502
Rasuljonov Abu Bakr Abdumalik o'g'li	
SANOAT KORXONALARIDA INVESTITSION FAOLIYATNING IQTISODIY MOHIYATI VA INVESTITSION LOYIHALARNI SHAKLLANTIRISH ASOSLARI	507
Sarimsaqov Sherzod Xamidovich	
DAVLAT QIMMATLI QOG'OZLARI MUOMALASI VA ULARNING DAROMADLILIK XUSUSIYATLARINING MOLİYA BOZORI DINAMIKASIGA TA'SIRI.....	512
Xushvaqov Islombek Muxammadi o'g'li	
KICHIK BIZNESNI MOLİYAVIY QO'LLABQUVVATLASH TIZIMINI RIVOJLANTIRISH ORQALI TADBIRKORLIK FAOLLIGINI OSHIRISH.....	518
Kamoldinov Davronbek Ikromjon o'g'li	
O'ZBEKISTONDA TIBBIY TA'LIMNING RAQAMLI TRANSFORMATSIYASI: GORIZONTAL MODEL VA 2026-YILGACHA RIVOJLANISH PROGNOZI.....	522
Nazarov Baxrom Mustafayevich	
QURILISH XIZMATLARI BOZORINING IQTISODIY MOHIYATI, MAZMUNI VA XIZMATLAR IQTISODIYOTIDAGI O'RNI	529
Shakarov Davron Ulashboyevich	
QISHLOQ JOYLARDA "AQLLI AGROTURIZM" VA RAQAMLI GEOAXBOROT TEKNOLOGIYALARINI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY-INNOVATSION MODELLARI.....	537
Eshimova Sevinch Baxtiyor qizi	

QISHLOQ JOYLARDA “AQLLI AGROTURIZM” VA RAQAMLI GEOAXBOROT TEXNOLOGIYALARINI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY-INNOVATSION MODELLARI

Eshimova Sevinch Baxtiyor qizi
Samarqand agroinnovatsiyalar va tadqiqotlar
instituti mustaqil izlanuvchisi
E-mail: sevincheshimova621@gmail.com

Annotatsiya. Qishloq hududlarida an'anaviy qishloq turizmini raqamli transformatsiya qilish, xususan, "Aqlli agroturizm" (Smart Agritourism) konsepsiyasi hamda GIS (Geographic Information Systems) texnologiyalarini joriy etishning iqtisodiy va innovatsion modellari tadqiq etilgan. Qishloq xo'jaligi va turizm integratsiyasining iqtisodiy samaradorligi ekonometrik usullar asosida baholangan. Chekka hududlarda aholi daromadlarini oshirish, barqaror ish o'rinlarini yaratish va agroturizm faoliyatini raqamlashtirishga qaratilgan ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: aqlli agroturizm, GIS texnologiyalari, raqamli transformatsiya, qishloq iqtisodiyoti, ekonometrik model, barqaror rivojlanish.

Аннотация. Исследованы экономические и инновационные модели цифровой трансформации традиционного сельского туризма, в частности внедрение концепции «Умный агротуризм» (Smart Agritourism) и технологий геоинформационных систем (ГИС). На основе эконометрических методов оценена экономическая эффективность интеграции сельского хозяйства и туризма. Разработаны научно-практические предложения, направленные на повышение доходов населения, создание устойчивых рабочих мест и цифровизацию агротуристической деятельности в отдалённых сельских районах.

Ключевые слова: умный агротуризм, ГИС-технологии, цифровая трансформация, сельская экономика, эконометрическая модель, устойчивое развитие.

Abstract. The economic and innovative models for the digital transformation of traditional rural tourism, particularly the implementation of the Smart Agritourism concept and Geographic Information Systems (GIS) technologies, are examined. The economic efficiency of agriculture–tourism integration is assessed using econometric methods. Scientific and practical recommendations are developed to increase household incomes, create sustainable employment opportunities, and promote the digitalization of agritourism activities in remote rural areas.

Keywords: smart agritourism, GIS technologies, digital transformation, rural economy, econometric model, sustainable development.

KIRISH

O'zbekiston Respublikasida turizm sohasi milliy iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish, xizmat ko'rsatish ko'lamini kengaytirish hamda hududlarda yangi ish o'rinlarini yaratishning muhim drayverlaridan biriga aylanib bormoqda. So'nggi yillarda mamlakatimizga tashrif buyurayotgan xorijiy turistlar oqimi jadal sur'atlarda o'sib bormoqda. Respublika Statistika agentligi ma'lumotlariga ko'ra, birgina 2023-yilda O'zbekistonga 6,6 million nafardan ortiq xorijiy turist tashrif buyurgan bo'lsa, keyingi yillarda ushbu ko'rsatkich barqaror o'sish sur'atlarini namoyish etmoqda. Mavjud turistik oqimning geofazoviy taqsimoti va tarmoqlar bo'yicha strukturasi tahlil qilinganda, hududlar va turizm yo'nalishlari o'rtasidagi mavjud imkoniyatlardan yanada samarali foydalanish zarurati ko'zga tashlanadi.

Tahlillarga ko'ra, O'zbekistonga kelayotgan umumiy turistlar oqimining 82–85 foizi asosan an'anaviy madaniy-tarixiy turizm markazlariga (Toshkent, Samarqand, Buxoro, Xiva) to'g'ri keladi. Mamlakatimiz aholisining 49 foizdan ortig'i qishloq hududlarida istiqomat qilishi hamda ulkan agroturistik resurslar mavjudligiga qaramay, qishloq va agroturizm ulushiga umumiy turistlar oqimining atigi 5–8 foizi to'g'ri kelmoqda.

Bugungi kunda O'zbekistonda agroturizm ko'rsatkichlarini yanada oshirishda axborot asimmetriyasini kamaytirish, xalqaro hamda mahalliy raqamli to'lov va bron qilish tizimlarini rivojlantirish, agroturistik paketlarni yaxlit standartlashtirish hamda logistika imkoniyatlarini kengaytirish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ushbu masalalar O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 7-fevraldagi "Ichki turizmni jadal rivojlantirishni ta'minlash chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-3514-son¹ qarori [11] hamda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 27-yanvardagi "Xizmatlar sohasini rivojlantirishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-104-son² qarori [12] qarorlarida belgilangan hududlarning turizm infratuzilmasini va raqamli xizmatlar ulushini oshirish bo'yicha ustuvor vazifalarda o'z aksini topgan.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Agroturizm, qishloq iqtisodiyoti va ularni raqamlashtirish masalalari mahalliy hamda xalqaro akademik doiralarda keng tadqiq qilingan. Qishloq turizmining konseptual poydevori B. Lane [9] va R. Sharpley [10] ishlarida shakllangan bo'lib, ular qishloq turizmini shunchaki shahar tashqarisidagi hordiq emas, balki fermer xo'jaliklarini diversifikatsiya qilish va qishloq hududlarining iqtisodiy barqarorligini ta'minlash vositasi sifatida baholaydilar. Agroturizm tasnifi va tipologiyasi bo'yicha S. Phillip, C. Hunter va K. Blackstock [7] hamda C. Barbieri [8] tadqiqotlari alohida o'rin tutadi. Ushbu olimlar agroturizmni bevosita fermerlik agroturizmi, agromuzeylar hamda qishloq xo'jaligi mahsulotlari degustatsiyasi va savdosi kabi darajalarga ajratganlar. Zamonaviy sharoitda raqamli texnologiyalarning turizmga integratsiyasi D. Buhalis [6] tomonidan "Smart Tourism" (Aqlli turizm) konsepsiyasi shaklida asoslab berilgan. Buhalisga ko'ra, real vaqt rejimidagi ma'lumotlar, geolokatsiya va mobil ilovalar sayyohlik tajribasini shaxsiylashtirish hamda bitim xarajatlarini (*transaction costs*) sezilarli darajada kamaytirish imkonini beradi.

O'zbekistonda turizm iqtisodiyoti va uni rejalashtirishning nazariy-uslubiy masalalari professor I.S. Tuxliyev [2] ilmiy maktabi tomonidan tadqiq qilingan bo'lib, unda turizm sohasi ko'rsatkichlarini ekonometrik modellashtirish hamda hududiy turizm klasterlarini shakllantirish zarurligi ilmiy jihatdan asoslab berilgan. Qishloq joylarda xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish va aholi bandligini ta'minlash masalalari M.Q. Pardayev va O.M. Pardayev [3] tadqiqotlarida o'rganilgan bo'lib, olimlar agroturizm nisbatan kam kapital talab qiluvchi soha ekanligini ta'kidlaydilar. Professor B.N. Navruz-zoda [4] esa agroturizmga etnomadaniy va ekologik resurslardan foydalangan holda regional brending yaratish uslubiyotini ilgari surgan.

Sohani bevosita agroturizm va raqamli axborot nuqtai nazaridan o'rgangan S. Usmonov [5] O'zbekistonda qishloq turizmining shakllanish bosqichlari va hududiy infratuzilmani rivojlantirish masalalarini tahlil qilgan. Shuningdek, S.B. Eshimova va A.A. Ahrorova [1] o'z tadqiqotlarida ta'kidlaganidek, "Bugungi kunda mamlakatimizning deyarli barcha qishloq hududlarida qishloq turizmini rivojlantirish uchun yetarlicha yer va iqlimiy resurslar mavjud bo'lib, ushbu maftunkor hududlarning turistik va rekreatsion resurslarini to'laonli namoyish etishga xizmat qiladigan zamonaviy axborot tizimlarini yanada rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi". Nazariya va amaliyot tahlili shuni ko'rsatadiki, mahalliy olimlar tomonidan agroturizmning iqtisodiy jihatlari keng tadqiq etilgan bo'lib, raqamli geoaxborot tizimlari (GIS), QR-kodli yagona abonement hamda smart-marshrutizatsiyani o'zida jamlagan yagona ekotizim platformalarining iqtisodiy samaradorligini baholash bo'yicha ilmiy tadqiqotlarni yanada rivojlantirish uchun istiqbolli yo'nalishlar mavjud.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Men agroturizm sohasini yangi bosqichga olib chiquvchi "AgroPass" deb nomlangan gibrid raqamli platforma va marketplace loyihasini taklif etaman. Ushbu loyihaning bosh g'oyasi — "Qishloq hayotini his et — yilning 365 kuni!" shiori ostida agroturizmning mavsumiylik va raqamli uzilish masalalariga yechim topgan holda fermerlar va turistlarni o'zaro birlashtirishdan iborat. Loyihamiz uchta asosiy yo'nalish integratsiyasiga tayanadi.

Birinchidan, *AgroTech* — ya'ni qishloq xo'jaligiga zamonaviy raqamli texnologiyalarni olib kirish. Bunda fermerlar uchun foydalanishga qulay CRM panel yaratiladi va ular o'z yerlari hamda hosilning pishish davrini bir tugma orqali raqamlashtiradilar. "Adopt-a-Tree" (Daraxtni biriktirish) tizimi orqali turistlar biror daraxt yoki tokni 1-yilga masofadan ijaraga olib, uning o'sishi va hosil berishini ilova orqali yuboriladigan foto va videohisobotlar ko'rinishida kuzatib boradilar.

Ikkinchidan, *TravelTech* — turizm jarayonlarini raqamlashtirish. Turistlar bitta tugma orqali eko-uyalar (glamping) hamda master-klasslarni bron qiladilar. Mavsumdan tashqari davrlar va ish kunlari uchun

1 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 7-fevraldagi "Ichki turizmni jadal rivojlantirishni ta'minlash chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-3514-son qarori: <https://lex.uz/uz/docs/-3551112>

2 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 27-yanvardagi "Xizmatlar sohasini rivojlantirishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-104-son qarori: <https://lex.uz/uz/docs/-5840284>

moslashuvchan narxlar (Dynamic Pricing) orqali talabalar hamda mahalliy aholini jalb etish ko'zda tutiladi. Chet ellik turistlar uchun esa sun'iy intellektga asoslangan tarjimon va bevosita joylashgan manzildan fermagacha taksi (transfer) chaqirish xizmatlari ko'rsatiladi.

Uchinchidan, *E-commerce* — ya'ni raqamli savdo. Turistlar fermalardagi tabiiy va organik mahsulotlarni (asal, pishloq, vino, mevalar) "Agro-Marketplace" orqali vositachisiz, to'g'ridan-to'g'ri sotib olishlari hamda har oylik "Agro-Box" obuna to'plamlariga ega bo'lishlari mumkin bo'ladi. Ushbu yechimlar orqali agroturizm faoliyatini yanada rivojlantirish imkoniyatlari kengaytiriladi: qish va yozdagi mavsumiylik masalasi yil bo'yi faoliyat yuritadigan turlar va obunalar orqali muvozanatlashtiriladi; infratuzilmani rivojlantirish yerni buzmaydigan modulli eko-glampinglar orqali ta'minlanadi; fermerlar uchun sodda marketing paneli taqdim etiladi hamda xalqaro turistlar uchun til, to'lov va logistika jarayonlari yanada qulaylashtiriladi.

Loyihani targ'ib qilishda ikki yo'nalishda ish olib boramiz. Mahalliy turistlar uchun Meta Ads (Instagram, Facebook) orqali maqsadli reklamalar yuritamiz, travel-bloggerlar bilan hamkorlik qilamiz va yirik kompaniyalarga korporativ "Team Building" turlarini taklif etamiz. Xalqaro turistlar uchun esa "Uzbekistan Airways" va "Silk Avia" bortlarida, "Afrosiyob" poyezdlarida hamda aeroportlarda QR-stendlar o'rnatamiz, mehmonxona resepsiyalarida reklama materiallarini tarqatamiz va Google Search Ads hamda TripAdvisor platformalaridan unumli foydalanamiz.

Monetizatsiya va daromad modelimiz 4 ta asosiy manbadan shakllanadi: har bir bron va master-klassdan olinadigan 10–15 foiz komissiya, fermerlar uchun CRM va "Adopt-a-Tree" tizimidan foydalanganlik uchun SaaS obuna to'lovlari, marketplace hamda "Agro-Box" sotuvlaridagi marja va platformada fermalarni yuqori o'rinlarga chiqarish uchun premium e'lonlar to'lovi.

Ushbu ilmiy ishda GIS-fazoviy tahlil hamda geofazoviy modellashtirish, BPMN 2.0 biznes jarayonlarini modellashtirish hamda ekonometrik baholash uslublari majmuidan foydalanildi. Aqlli agroturizm samaradorligini baholash uchun quyidagi innovatsion indeks ko'rsatkichi moduli (ATEI — Agritourism Efficiency Index) taklif etildi:

$$ATEI = \alpha \cdot (Idig / I0) + \beta \cdot (Yagri / Y0) + \gamma \cdot (Ssoc / S0)$$

Bu yerda:

Idig — agroturizm obyektining raqamlashtirilganlik va GIS-integratsiya darajasini;

Yagri — agroturistik faoliyatdan olinadigan sof iqtisodiy rentabellikni;

Ssoc — qishloq joylarida yaratilgan yangi ish o'rinlari va ijtimoiy ko'rsatkichni;

α, β, γ — og'irlik koeffitsiyentlarini ($\alpha + \beta + \gamma = 1$) anglatadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Mavjud masalalarni konseptual va raqamli darajada samarali hal etish maqsadida muallif tomonidan "AgroPass" loyihasi va ilovasi taklif etiladi. "AgroPass" — qishloq hududlaridagi barcha agroturistik obyektlar, ekofarmalar, bog'dorchilik va uzumchilik xo'jaliklari, oilaviy mehmon uylari hamda hunarmandchilik ustaxonalarini yagona raqamli platformaga birlashtiruvchi, QR-kodli yagona kirish chiptasi hamda smart-marshrutizatsiyani ta'minlovchi innovatsion ilovadir.

Platforma tarkibiga Raqamli yagona chipta (AgroPass Digital Pass), Interaktiv GIS agromarshrutizator, fermerlar uchun Raqamli CRM kabinet va ko'p tilli to'lov shlyuzi kiradi. Ushbu ekotizim orqali turistlar ma'lum bir agroturistik hudud uchun yagona paketni xarid qiladilar va QR-kod orqali barcha obyektlardan foydalanish imkoniga ega bo'ladilar.

"AgroPass" platformasini joriy etish orqali agroturizm obyektining umumiy daromadi (Y_{total}) quyidagi matematik-ekonometrik model bo'yicha shakllanadi:

$$Y_{total} = \sum_{i=1..n} [P_{ticket} \cdot Q_{tourist} \cdot (1 - di)] + S_{agro} + R_{service}$$

Bu yerda:

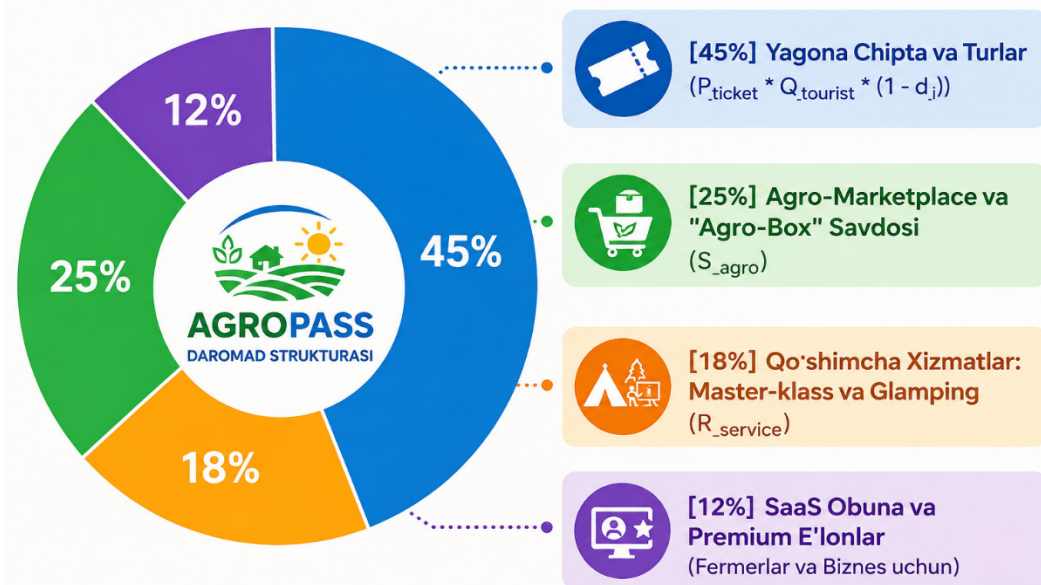
- **Pticket** — yagona chiptaning bitta sayyoh uchun qiymati;
- **Qtourist** — platforma orqali tashrif buyurgan sayyohlar soni;
- **di** — paketli chegirma koeffitsienti;
- **Sagro** — sayyohlar tomonidan xarid qilingan tabiiy qishloq xo'jaligi mahsulotlaridan tushadigan daromad;
- **Rservice** — qo'shimcha xizmatlar ko'rsatishdan olingan daromad.

Ekonometrik hisob-kitoblarga ko'ra, "AgroPass" tizimining joriy qilinishi natijasida bitim xarajatlari (*transaction costs*) 40–45 foizga kamayadi, agroobyektlarning sig'imdan foydalanish darajasi esa 1,8–2,2 barobarga oshadi hamda sayyohlar oqimining mavsumiy tebranishi 35 foizga qisqaradi.

Modellashtirilgan matematik tenglama (Y_{total}) hamda daromadlarning qanday ulushlarda shakllanishini vizual aks ettirish uchun ASCII/diagramma ko'rinishidagi struktura (1-rasm):

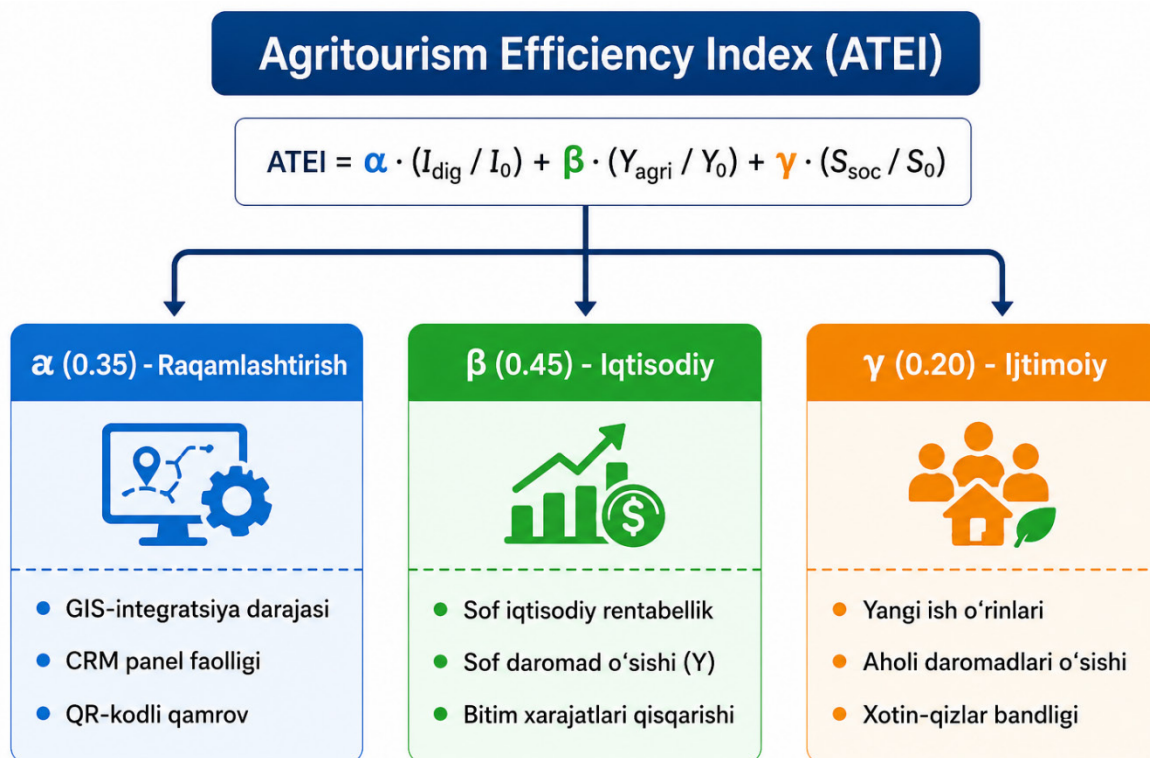
"AGROPASS" PLATFORMASIDAN SO'NG DAROMAD STRUKTURASI

1-rasm. "AgroPass" platformasi daromadlarining tarkibiy tuzilmasi

Ushbu jadval orqali mavsumiy tebranishlar 35 foizga kamayadi va mahsulot sotuvi (**Sagro**) hisobiga fermerlarning mavsumdan tashqari davrdagi daromadlari barqarorligi ta'minlanadi.

Maqoladagi $ATEI = \alpha \cdot (I_{dig} / I_0) + \beta \cdot (Y_{agri} / Y_0) + \gamma \cdot (S_{soc} / S_0)$ formulasi uchun og'irlik koeffitsiyentlari taqsimoti va ularning mazmuni (2-rasm):

2-rasm. Agroturizm samaradorligi indeksi (ATEI) va uning asosiy tarkibiy komponentlari

Ekonometrik modellashirish natijalari shuni ko'rsatadiki, ATEI indeksida eng yuqori og'irlik koeffitsiyenti ($\beta = 0,45$) iqtisodiy samaradorlikka to'g'ri keladi. "AgroPass" platformasining tatbiq etilishi an'anaviy modeldagi bitim xarajatlarini 40–45 foizga qisqartirib, fermer va turist o'rtasidagi bevosita iqtisodiy aloqalarni rivojlantiradi hamda agroobyektlar sig'imidan foydalanish ko'rsatkichini 1,8–2,2 barobargacha oshirish imkonini beradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Birinchidan, mamlakatimiz qishloq hududlarida boy tabiiy va rekreatsion resurslar mavjud bo'lib, ularning 5–8 foizi turistik muomalaga jalb qilingan. Mazkur ko'rsatkichni yanada oshirishda axborot ta'minotini rivojlantirish hamda yagona to'lov va bron qilish platformasini shakllantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Ikkinchidan, "AgroPass" yagona raqamli chipta va GIS-marshrutizator platformasining joriy etilishi sayyohlar uchun qulaylik yaratish bilan birga, bitim xarajatlarini sezilarli darajada kamaytirish imkonini beradi. Uchinchidan, qishloq turizmini rivojlantirish qo'shimcha kapital sarflarini maqbullashtirgan holda, chekka hududlarda yangi ish o'rinlarini yaratish, oilaviy tadbirkorlikni rag'batlantirish hamda aholi daromadlarini barqaror oshirishning samarali vositasi hisoblanadi.

Amaliy jihatdan, "AgroPass" raqamli platformasini Qishloq xo'jaligi vazirligi hamda Turizm qo'mitasining rasmiy geoportallari bilan integratsiya qilish, dehqon va fermer xo'jaliklariga soddalashtirilgan QR-to'lov tizimlarini bosqichma-bosqich tatbiq etish hamda dastlabki bosqichda agroturizm salohiyati yuqori bo'lgan Samarqand, Farg'ona va Xorazm viloyatlarida ushbu loyihani pilot tariqasida amalga oshirish tavsiya etiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Eshimova S. B., Ahrorova A. A. Respublikamiz hududlarida qishloq xo'jaligi turizmini rivojlantirish istiqbollari // O'zbekiston agrar fani xabarnomasi. – 2024. – № 5 (17/2). – B. 54–55.
2. Tuxliyev I. S., Amriddinova R. S. Turizm iqtisodiyoti va rejalashtirishi: darslik. – Toshkent: Sano-standart, 2020.
3. Pardayev M. Q., Pardayev O. M. Qishloq joylarda xizmat ko'rsatish sohalarini rivojlantirishning iqtisodiy mexanizmlari // Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar. – 2019. – № 4. – B. 112–120.
4. Navruz-zoda B. N. Turizm klasterlarini rivojlantirish uslubiyati. – Buxoro: Durdona, 2018.
5. Usmonov S. O'zbekistonda qishloq turizmining shakllanishi va rivojlanishi // Journal of Economy, Tourism and Service. – 2023. – Vol. 2. – No. 12. – P. 15–20. – ISSN 2181-435X.
6. Buhalis D., Amaranggana A. Smart tourism destinations enhancing tourism experience through personalisation of services // Information and Communication Technologies in Tourism. – Cham: Springer, 2015. – P. 377–389.
7. Phillip S., Hunter C., Blackstock K. A typology for defining agritourism // Tourism Management. – 2010. – Vol. 31. – No. 6. – P. 754–758.
8. Barbieri C. Assessing the sustainability of agritourism in the US: A comparison between agritourism and other farm ventures // Journal of Sustainable Tourism. – 2013. – Vol. 21. – No. 2. – P. 252–270.
9. Lane B. What is rural tourism? // Journal of Sustainable Tourism. – 1994. – Vol. 2. – No. 1–2. – P. 7–21.
10. Sharpley R., Vass A. Tourism, farming and diversification: An attitudinal study // Tourism Management. – 2002. – Vol. 23. – No. 3. – P. 233–241.
11. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yildagi "Ichki turizmni jadal rivojlantirishni ta'minlash chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-3514-son qarori: <https://lex.uz/uz/docs/-3551112>
12. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yildagi "Xizmatlar sohasini rivojlantirishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-104-son qarori: <https://lex.uz/uz/docs/-5840284>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 8/1

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>